

‘Dat Al Gore de Nobelprijs heeft gewonnen, vind ik een schande’ Soester heeft eigen planetoïde

Günther Können staat in het rijtje met onder andere Vincent van Gogh, Prins Bernhard, Anne Frank en Godfried Bomans. Naast hun Nederlandse nationaliteit hebben zij nog één ding gemeen: een naar hen vernoemde planetoïde in ons zonnestelsel.

Günther Können is de enige Soester met een eigen planeet: planetoïde 12157 Können. De Können is in september 1973 ontdekt door het Nederlandse astronomen echtpaar Van Houten-Groeneveld en is uitsluitend met een zeer grote kijker zichtbaar. ‘Je moet daarom meer denken aan een groot rotsblok dan een planeet,’ legt de van huis uit natuurkundige uit. ‘De planetoïde is toepasselijk genoeg bijna net zo groot als Soester en heeft ruwweg een diameter van vijf kilometer. Hij staat ruim twee keer verder van de zon dan de aarde en doet ongeveer vier jaar over een rondje om de zon.’ Zoals het eerder genoemde rijtje namen al aangeeft, krijgt je niet zomaar een planeetje naar je vernoemd. Slechts 270 Nederlanders hebben tot nu toe deze eer gekregen, waarvan overwegend sterrenkundigen. Wereldwijd gaat het om bijna 10.000 naamgevingen, van de tot nu toe 300.000 ontdekte planetoïden. ‘Ik wist helemaal niet dat ik voorgedragen was, totdat planeet Können een feit was. In eerste instantie dacht ik: ‘Wat krijgen we nou?’. Pas later besepte ik wat dit eigenlijk betekent en was ik natuurlijk zeer vereerd.’

Verschuiven

Deze eer heeft de Soester te danken aan zijn boek uit 1980 (in 1985 in het Engels uitgebracht) over optische verschijnselen zoals regenbogen en halo's. Günther Können deed als eerste Nederlander hierover

onderzoek op de Zuidpool en ontdekte bijzondere lichtverschijnselen die nog niet eerder door de mens waren benoemd. Können: ‘Je moet niet naar ontdekkingen op zoek gaan, je moet er tegenaan lopen en denken: ‘Dat is raar!’. Vervolgens zoek ik uit hoe zo iets als regenbogen of halo's ontstaan. Daar gaat ook mijn boek ‘Gepolariseerd licht in de natuur’ over.’ Iedereen kan deze verschijnselen echter zien, maar je moet wel weten dat ze er zijn. Een voorbeeld hiervan is te zien bij zonsondergang. Het kan zijn dat net voordat de zon onder gaat, deze groen kleurt. ‘Het zal bijna niemand opvallen of ze denken dat ze iets aan hun ogen hebben, maar het gebeurt wel degelijk. Je moet het alleen weten om het goed te kunnen zien,’ legt de natuurkundige uit. De voorliefde voor deze optische verschijnselen zat er bij Günther Können al vroeg in. Toen hij acht jaar was, fietste hij bij een heuvel en zag een regenboog. Dat fascineerde hem zo, dat hij op de heuvel ging zitten om ernaar te kijken. ‘Maar ik wist toen nog niet dat ik binnen enkele minuten drijfnat zou worden,’ lacht de Soester. Vanaf zijn jeugd kijkt Können dus al omhoog om te zien wat de hemel boven voor ons verborgen houdt. ‘En dat is eigenlijk de rode draad in mijn leven; dingen die er eerder niet leken te zijn, opmerken.’

KNMI

Af en toe ontgaat de Soester echter wel eens wat. Zo werkte hij van 1975 tot zijn pensionering in 2004 bij het KNMI in de Bilt, waarvan de eerste jaren als meteoroloog. ‘Ik werkte daarvoor als atoomfysicus en moest nu het weer voorspellen. Met de weerkaarten van toen was dat niet zo gemakkelijk en dan maak je wel eens een foutje. Op een och-

tend stond ik wel heel raar te kijken. Ik had de dag ervoor van 17:00 tot 02:00 uur dienst gehad en de weersvoorspelling gedaan voor de volgende dag. Vervolgens kom ik om een uur of tien uit mijn bed en zie ik dat alles onder een dik pak sneeuw bedekt is. Dat had ik allesbehalve zien aankomen. Ik dacht dat ik droomde toen ik een witte wereld zag,’ geeft Günther Können toe. Enkele jaren later werd de onderzoeker hoofd van de afdeling Klimaatanalyse en deed hij onder andere voorspellingen over het klimaat in de komende eeuw. Met onlangs de Klimaatop in Kopenhagen achter de rug, een actueel onderwerp. ‘Ik snap al die commotie eromheen niet zo goed,’ vertelt Können. ‘Er zijn inmiddels twee kampen, het ja- en neekamp. De één voorspelt dramatische veranderingen en de ander ontkent gewoon de opwarming van de aarde. Als er één ding zeker is, dan is het dat de aarde sneller dan ooit gaat opwarmen. Ik begrijp echt niet dat

● Günther Können.

Foto: Herman van Dam.

niemand dat ontkent. Maar is een warmere aarde met een stabiel klimaat echt wel zo erg? Het werkelijke probleem is anders: de wereld zal veranderen en iedere verandering is vervelend. In het bijzonder om één reden: het kost geld. Dat er amper nog een Elfstedentocht zal komen, is jammer voor de schaatsliefhebber, maar uiteraard geen wereldramp.’ Rationeel als Günther Können is, kan hij niet ontkennen dat we ons oprecht zorgen moeten maken over de opwarming van onze planeet. ‘Maar het effect van klimaatverandering moet niet uit een soort moreel gelijk worden overdreven, zoals Al Gore deed. In zijn film laat hij rampscenario's zien die volledig uit het verband zijn getrokken, zoals een zeespiegelstijging van maar liefst acht meter, alleen om ‘zijn gelijk’ te halen. Dat Al Gore daarmee de Nobelprijs heeft gewonnen, vind ik een schande.’